

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ**

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta broj 01-3618, od 8.12.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada „Analiza društveno-istorijskih okolnosti u podtekstu romana sestara Bronte“ kandidatkinje Jasne Abazović (broj indeksa 10/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, smjer: Prosvjetno-pedagoški, u sljedećem sastavu: prof. dr Marija Krivokapić, prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević i prof. dr Saša Simović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MAGISTARSKOG RADA

Master rad „Analiza društveno-istorijskih okolnosti u podtekstu romana sestara Bronte“ kandidatkinje Jasne Abazović napisan je na osamdeset strana. Pored uvodnih napomena datih u *Sažetku* na crnogorskom i engleskom jeziku, osnovnu strukturu rada čine sljedeća poglavlja: „Uvod“, „Istorijski roman i princip novog istorizma“, „Industrijska revolucija i njen odraz na britansko društvo“, „Religija i značaj crkve u viktorijanskoj eri“, „Obrazovanje – privilegija aristokratije“, „Rodna neravnopravnost i koncept ‘Nove žene’“, „Zaključak“ i „Literatura“.

Koncepcija rada

U *uvodnom dijelu* kandidatkinja najprije daje pregled osnovnih karakteristika viktorijanske ere, zatim, poslije kratkog osvrta na prethodna istraživanja i na često suprotstavljene pozicije kritike po pitanju istoričnosti romana sestara Bronte, obrazlaže temu, ciljeve i predmet istraživanja, apostrofirajući osnovna istraživačka pitanja kojima se rad bavi. Kandidatkinja potom ukazuje na pristupe i naučno-istraživačke metode korišćene u pisanju rada, dok na samom kraju uvoda daje prikaz strukture rada i kratki pregled svih poglavlja.

U prvom poglavlju kandidatkinja razvija teorijske osnove istraživanja zasnivajući ih na nastanku i razvoju istorijskog romana, kao i na saznavnim metodama i uvidima novog istorizma.

U drugom poglavlju, koje čine dvije cjeline („Klasna podjela društva i njen uticaj na razvoj ličnosti“ i „Inovativni izumi i nemiri izazvani njima“) kandidatkinja prati tok razvoja industrijske revolucije, kao i neka od njenih najvažnijih obilježja. U ovom poglavlju kandidatkinja takođe objašnjava i tradicionalni klasni sistem Velike Britanije u devetnaestom vijeku, način na koji su klase predstavljene u romanu *Orkanski visovi* i način na koji je klasa uticala na razvoj ličnosti. Kandidatkinja posebnu pažnju posvećuje radničkoj klasi viktorijanske Engleske, pojavi savremenih mašina i pobunama koje je njihova pojava prouzrokovala.

U trećem poglavlju razmatra se priroda i funcionisanje religije u viktorijanskom društvu, stroge norme koje je nametala institucija crkve, te kako su iste predstavljene u romanima sestara Bronte. U potpoglavlju („Kritika institucije crkve“) kandidatkinja ukazuje na kritiku zaboravljenih moralnih načela crkve kroz opise sveštenika prikazanih u odabranim romanima.

U četvrtom poglavlju kandidatkinja se bavi obrazovnim sistemom Velike Britanije krajem osamnaestog i početkom devetnaestog vijeka, postepenim uvođenjem obaveznog obrazovanja i pretpostavkom da je isto u viktorijanskoj eri bilo rezervisano samo za privilegovane pripadnike

aristokratskih porodica. Kandidatkinja se takođe dotiče i pitanja privatnih škola pokušavajući da obrazloži razloge zbog kojih su one bile zanemarene i često podvrgnute teškim životnim i radnim uslovima, brojnim bolestima i zarazama. U potpoglavlju („Guvernanta, otpadnica viktorijanskog društva“) kandidatkinja ukazuje na uslove zahtjevnog rada guvernanti u ovom periodu, načina na koji se na njih gledalo, kao i na prikaz teških životnih uslova kojima su bile izložene. Za sve to vrijeme ona razloge bavljenja ovim problemima pronalazi u romanima sestara Bronte i potkrijepljuje svoje tvrdnje ilustracijama iz istih.

U svom petom poglavlju, sa jednim potpoglavljem („Same protiv konvencija društva“) ovaj rad bavi se pitanjem postojanja kao žene, stereotipima i konstruktima koji su činili osnovu ženskog identiteta i seksualnosti, oblikovanim na viktorijanskoj tradiciji. U ovom poglavlju se takođe razmatra položaj žena u represivnom, patrijarhalnom društvu i viktorijanskom braku, uz poseban osvrt na muške klubove, kockanje i alkoholizam.

U „Zaključku“ rada predstavljeni su rezultati istraživanja i potvrđena je teza da se omani sestara Bronte mogu čitati kao svojevrsni društveno-istorijski dokumenti.

Literatura sadrži reference koje se pominju u radu (tri primarne i šezdeset i jedna sekundarna referenca).

Metode i predmet istraživanja

Kandidatkinja Jasna Abazović se, u nastojanju da dekonstruiše kulturno i društveno-istorijske situacije perioda u kojem su djela smještena, koristila uvidima i alatima novog istorizma. Ovaj pristup joj omogućava da sagleda književnost u širem kontekstu, te stoga kandidatkinja ispituje kako je razdoblje u kome su sestre Bronte živjele i stvarale uticalo na njihovo književno ostvarenje, kao i kako ono odražava okruženje autorki.

Pored novog istorizma, ovaj rad se zasniva na istorijskoj i deskriptivnoj metodi, koje su pratili procesi analize sakupljenih podataka i dedukcije. Oslanjajući se na istorijske nalaze, ovaj rad prati i objašnjava društveno-istorijske procese reflektovane u romanima sestara Bronte. Iz grupe osnovnih analitičkih metoda kandidatkinja koristi metodu parcijalne analize koju dalje dijeli na analizu sadržaja, strukturalnu, funkcionalnu i genetičku analizu. Analizom sadržaja naučno otkriva sadržinu dokumenta kao predmeta, dok strukturalnom analizom zadire u činioce sastava predmeta. Funkcionalnom analizom kandidatkinja saznaje aktivnost, odnose, kao i veze i međuzavisnost polja unutar predmeta istraživanja, dok genetička analiza omogućava uvid u nastanak i razvoj glavnog predmeta istraživanja.

Komparativnom analizom kritičkih polazišta kandidatkinja problematizuje pozicije tradicionalne i savremene kritike i njihovim jukstapozicioniranjem nagovještava mogućnost ideološke angažovanosti kritičkog diskursa. Takođe, kompariraju se naratološki postupci u predstavljanju društveno-istorijskih okolnosti u odabranim romanima, dok se isti problem sagledava i upoređuje iz više uglova.

Kandidatkinja, dakle, primjenjuje spoljašnje i unutrašnje pristupe u izučavanju književnosti, baveći se sa jedne strane odnosom književnog djela i društvenog i kulturnog konteksta, kao i dominantne ideološke matrice, a sa druge strane se fokusirajući na analizu samog književnog teksta. Metoda ponnog čitanja je primijenjena kroz predočavanje brojnih detalja i primjera. Analizira se tematika, jezik, simboli, motivi, organizacija vremena i prostora, kao i brojni društveno-istorijski događaji protkani u narativu sestara Bronte. Metoda analize je posvećena je i karakterizaciji kada god je ona u funkciji teze, te tumačenju njihovih psiholoških profila i motiva likova.

Zasnivajući svoju analizu na rečenim kritičkim osvrtima i polazištima, kompariranjem stavova i pristupa, kao i analizom odabranih romana sestra Bronte, koja ujedno čine i glavni predmet ovog istraživanja, kandidatkinja u završnom djelu rada, metodom generalizacije dolazi do opštih stavova i zaključaka, koji predstavljaju podlogu budućim intradisciplinarnim istraživanjima slične tematike koja će kombinovati istraživačke metode nauke o književnosti sa metodama bliskih joj humanističkih disciplina.

Istraživačka pitanja

Osnovna pretpostavka od koje kandidatkinja polazi jeste tvrdnja određenog dijela kritike da se romani sestara Bronte ne mogu posmatrati kao pretjerano značajni za prikaz društveno-istorijskih okolnosti viktorijanske ere. Imajući u vidu ovu tvrdnju i polazeći od navedenih pretpostavki, razloga i ciljeva istraživanja kandidatkinja svoj rad zasniva na brojnim istraživačkim pitanjima na koja kroz analizu odabranih romana daje odgovor. Abazović u podtekstu odabranih romana otkriva ono što je određenom dijelu kritike dugi niz godina promicalo i zaključuje da se romani sestara Bronte mogu čitati i kao važni istorijski dokumenti koji otkrivaju i zalaze u značajne društveno-istorijske osobenosti viktorijanskog perioda.

Abazović ukazuje na koji je način industrijske revolucija izmijenila društvo Velike Britanije, kako je bio podijeljen tradicionalni klasni sistem tog perioda te kako je klasa uticala na razvoj ličnosti, dok u isto vrijeme ispituje i uspon srednje klase, kao i brojne pobune radničke klase, zalazeći u psihološke profile likova. Kandidatkinja takođe problematizuje pitanje religije, dolazeći do zaključka da sestre Bronte nikada nijesu kritikovale hrišćanstvo, već instituciju crkve koja je osnovna načela hrišćanstva dovela do neprepoznatljivosti, usljed, najvećim dijelom, korupcije i licemjerja sveštenika.

Kandidatkinja u svom radu pronalazi mjesta i za obrazovni sistem Velike Britanije u viktorijanskoj eri i analizira način na koji je isti predstavljen u romanima sestara Bronte. Rad se bavi i ulogom guvernante u obrazovanju i društvu, stanjem u privatnim i državnim školama, planom i programom rada, dok se u isto vrijeme osvrće i na stepen obrazovanja radničke klase, kao i na razlike u obrazovanju dječaka i djevojčica. Kandidatkinja kroz odabrane romane uočava i postepeno uvođenje obaveznog osnovnog obrazovanja.

Kandidatkinja kroz detaljnu analizu odabranih romana pokazuje da sestre Bronte, polazeći od pojava kojima su bile svjedoci u svom neposrednom okruženju, istoriji i kulturi, uspijevaju da se na subverzivan način bave uvriježenim predstavama i konstruktima. Kroz brojne primjere, kandidatkinja iznosi razloge zbog kojih sestre Bronte možemo smatrati začetnicama koncepta „Nove žene“ i spisateljicama koje relativizuju stereotipne predstave i daju ambivalentnu sliku rodnih i rasnih identiteta, ukazujući na njihovu društvenu konstruisanost. Kandidatkinja opravdano ispituje i pozicije muških klubova i alkoholizma dominantnih u obrađenim romanima. Rigidni zahtjevi ideala ženskosti i muškosti doprinose često tragičnoj uslovljenosti pojedinca od društvenih konceptata, međutim sestre Bronte prepoznaju nepravdu patrijarhalnog prava, a njihove junakinje ruše društvene konvencije viktorijanske ere i pružaju nam uvid u drugačiji svijet u kojem se žene bore za svoja prava. Master rad Jasne Abazović analizira i odnos sestara Bronte prema moralnim, klasnim, rasnim, religioznim, te seksualnim predrasudama koje su bile osnovno obilježje ideologije i kulture vremena i prostora u kojem su živjele.

Zaključci i naučni doprinos

Master rad „Analiza društveno-istorijskih okolnosti u podtekstu romana sestara Bronte“ kandidatkinje Jasne Abazović potvrđuje postavljene hipoteze i doprinosi kritičkom i analitičkom čitanju romana sestara Bronte. Jasna Abazović je na studiozan i teorijski utemeljen način predstavila rezultate istraživanja. Uspjela je da pokaže značaj društveno-istorijske perspektive u otkrivanju novih, manje očiglednih istorijskih obilježja i značenja u pet odabranih romana sestara Bronte. Ovaj kritički pristup je od posebnog značaja za našu anglistiku koja do sada nije prilazila djelima sestara Bronte iz pomenutog ugla.

Promovišući kulturološki koncept i pluralni istraživački pristup, Jasna Abazović upućuje na činjenicu da stvaralaštvo sestara Bronte pokazuje otvorenost za nova i različita kritička tumačenja, kao i potrebu da se kritički sud o njihovim kompleksnim djelima iznova propituje i dopunjava. Master rad „Analiza društveno-istorijskih okolnosti u podtekstu romana sestra Bronte“ Jasne Abazović naučno sistematizuje dosadašnja istraživanja i istovremeno predstavlja svjež i sveobuhvatan uvid u stvaralaštvo čuvenih sestara, Emili, En i Šarlot Bronte.

Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati izvještaj o master radu kandidatkinje Jasne Abazović i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

KOMISIJA

prof. dr Marija Krivokapić, mentorka

prof. dr Aleksandra Nikčević-Batričević, predsjednica komisije

doc. dr Saša Simović, članica komisije

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ**

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlažem da Komisiju za odbranu magistarskog rada „Analiza društveno-istorijskih okolnosti u podtekstu romana sestara Bronte” kandidatkinje Jasne Abazović (broj indeksa 10/20), Studijski program za engleski jezik i književnost, smjer: Prosvjetno-pedagoški, čine:

- prof. dr Marija Krivokapić, mentorka;
- prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, predsjednica komisije;
- prof. dr Saša Simović, članica komisije.

prof. dr Marija Krivokapić, mentorka

